УДК: УДК 339.56:637’7(477.83/.86) (09)

ГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ МИСЛИВСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX ст.

О. Р. Проців
(Івано-Франківське обласне управління лісового та мисливського господарства, м. Івано-Франківськ)

Розглянуто економічне значення експорту та імпорту мисливської продукції у Галичині кінця XIX – початку XX ст. Проаналізовано статистичні дані Галичини та інших країн Європи та практику правозастосування органів державної влади при здійсненні експортних та імпортних операцій. Виявлено закономірності й особливості експорту та імпорту мисливської продукції, їх вплив на ціноутворення дичини, якість продукції та її популяцію, традиції споживання. Сформульовано причинно-наслідкові зв’язки впливу попиту на мисливську продукцію у Галичині та країнах Європи на формування цін. Встановлено компетенцію органів державної влади та органів місцевого самоврядування в організації державного управління експортно-імпортними операціями. Розглянуто міжнародну співпрацю країн Європи та вплив міжнародних державних та громадських організацій в організації зовнішньо-економічної діяльності.

Ключові слова: *Австро-Угорська монархія, Галичина, дичина, економіка, браконьєрство, торгівля, імпорт, експорт*.

It was researched the economic value of exports and imports of hunting products in Galicia in late 19th – early 20th century. It was analyzed the statistics of Galicia and other European countries and law enforcement agencies of the government in the implementation of export and import operations. The following things have been discovered: regularities and pecularities of import and export of hunting products, their impact on the pricing of game, products quality and their population as well as traditions of consumption. It was formulated causal relationships of influence the demand to hunting products in Galicia and in Europe to pricing.

There has been established the competence of state and local authorities in organizing public administration of export-import operations. The international cooperation between European countries and the influence of international governmental and non-governmental organizations on the foreign economic activity has been also analyzed.

Keywords: *Austro-Hungarian monarchy, Galicia, game, economy, poaching, trade, import, export.*

Постановка проблеми. В умовах сучасної України спостерігається низький рівень споживання дичини, що є наслідком недосконалого державного регулювання мисливської галузі. Дослідження цієї проблематики в історичному контексті дасть змогу врахувати місцеві особливості для вирішення проблеми.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Адміністративний та економічний аспекти проблеми правового регулювання та практики правозастосування експорту мисливської продукції Галичини кінця XIX – початку XX ст. висвітлені у працях Ф. Рожинського, Е. Шехтеля, В. Калуського, С. Павліка, Ц. Кохановського, Й. Дерезінського, часописах "Окульник" та "Ловець", статистичних довідниках та кодексах законів Галичини. Проте, деякі проблеми розглянуто побіжно, і вони потребують подальшого дослідження.

Мета дослідження – виявлення особливостей державного регулювання, правозастосування органами державної влади у частині експорту та імпорту дичини у Галичині XIX – початку XX ст.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі завдання:

– здійснити аналіз діючих нормативно-правових актів Галичини та практики їх правозастосування в частині експорту та імпорту мисливської продукції;

– виявити закономірності й особливості експорту та імпорту мисливської продукції.

Виклад основного матеріалу.

Ефективність ведення мисливського господарства зумовлена частково географічними та кліматичними особливостями. Вони визначають насичення

внутрішнього ринку дичиною та її імпорт з інших країн, що ефективніше ведуть мисливське господарства і де, відповідно, продукція мисливства є дешевшою. Також однією з умов ефективного ведення мисливського господарства є можливість реалізувати продукцію за найвищою ціною. То ж визначальним чинником, що формує ціну, є власне ефективне ведення мисливського господарства, яке забезпечує потребу внутрішніх споживачів, визначає ціну і можливість реалізовувати продукцію на зовнішніх ринках.

Слід відмітити, що у Галичині мисливська галузь, як й інші галузі економіки, знаходилась на низькому рівні. У середньому протягом 1875–1895 рр. на 1 км^2 у Галичині в рік добували дичини на 3,7 крони. Нижчими показники були лише на Буковині – 1,86 крони. У той же час середній дохід від добування дичини серед країн Австро-Угорської імперії був набагато (майже у 10 разів) вищим; у Нижній Австрії – 45,48 крони (у 12,3 рази), Чехії – 34,38 крони (у 9,3 рази). Відповідно у десять разів нижчим було добування козуль у Галичині у порівнянні з Верхньою та Нижньою Австрією. (Детальніше про чисельність добування дичини та отримання доходів у таблиці № 1)

Таблиця № 1

Дані про співвідношення площ монархії, мисливських відносин, середньої вартості добутої дичини, мисливського персоналу на підставі статистичних відомостей, зібраних Міністерством рільництва Австро-Угорської імперії протягом 1875–1895 рр. [1]

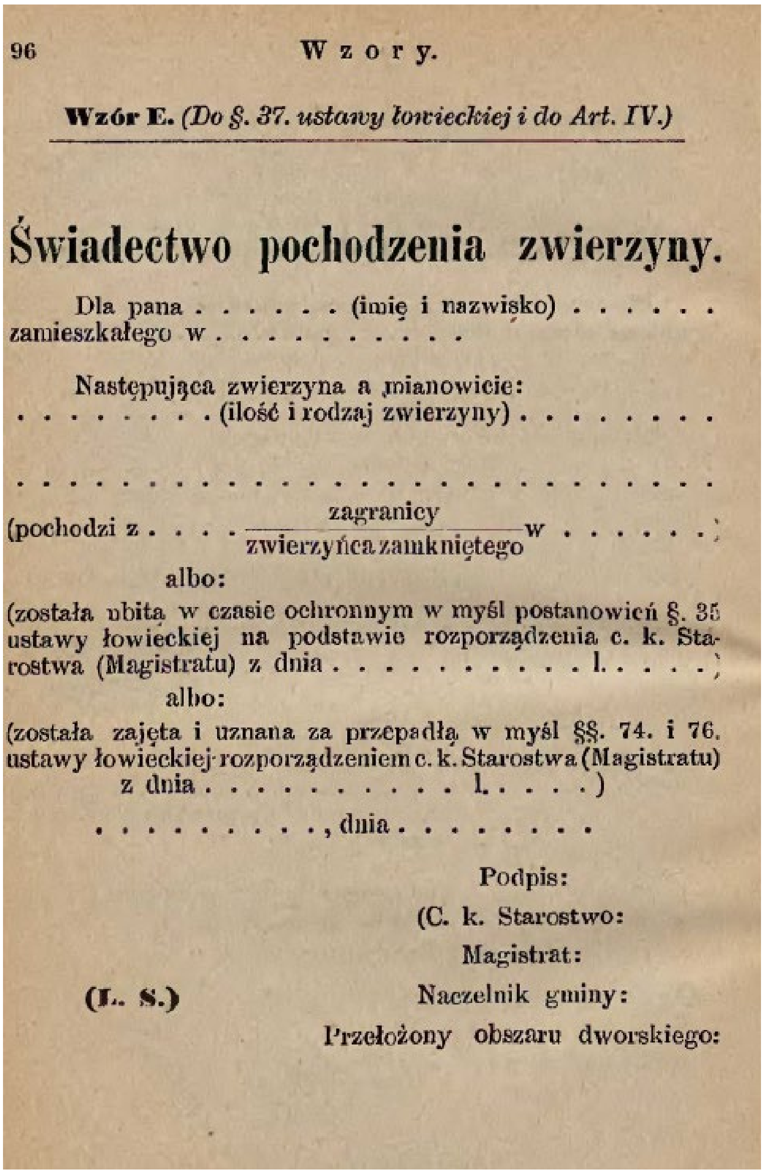
Територіально-адміністративні	Середн я	Кількість добування пернатих на 100 км^2

[1] Zestawienie powierzchni kraju, stosunków łowieckich przeciętnej wartości ubitej zwierzyny, personlu łowieckiego na podstawie dat stastystycznych, zebranych przez c.k. ministerwstwo rolnictwa w periodach 1875, 1880, 1885, 1890 i 1895 //Łowiec. – 1901. – № 11. – S. 168.

одиниці			Олень	Лань	Козуля	Серна	Глухар	Тетерук	Фазан	Куріпка
Північно - західні	Чехія	34,38	3	3	19		1	7	90	964
	Моравія	36,43	3	2	29			1	102	783
	Сілезія	22,11	6		30				50	316
	Всього	34,16	4	3	23		1	5	91	870
Північно - східні	Галичина	3,70			6				1	16
	Буковина	1,86			2					1
	Всього	3,48			5				1	14
Наддунайські	Нижня Австрія	45,48	8	1	50	1	1	1	109	766
	Верхня Австрія	28,17	8		60	4	2		89	279
	Всього	38,96	8		53	2	1		101	581
Альпійські	Зальцбург	11,38	8		21	18	3	4	4	10
	Тироль та Форальберг	4,77	1		4	6	2	5		8
	Штирія	20,92	9		33	8	5	4	50	145
	Каринтія	9,62	4		25	4	4	4		11
	Крайна	4,37			13	1	1		5	11
	Всього	10,53	4		18	7	3	4	14	48
Примор'я	Трієст, Горація та Істрія без Далмації	6,29			3				2	61
Австрія (без Далмації) всього		17,90	3	1	19	2	1	3	40	324

Питання імпорту дичини дістало законодавче забезпечення у країнах Європи. З метою контролю за якістю мисливської продукції при імпортних операціях Австро-Угорської монархії розпорядженням Намісництва Галичини від 23 вересня 1906 р. L. 117.704 була затверджена ветеринарна конвенція, укладена між Австро-Угорщиною та Швейцарією. У конвенції визначалось, що

вся м’ясна продукція, що ввозиться на територію Галичини із Швейцарії і вивозитьс на територію Швейцарії, повинна проходити ветеринарно-санітарну експертизу [2]. Відповідно до Мисливського закону Галичини, що вступив в дію у 1910 р., для забезпечення контролю за рухом імпортованої дичини вона повинна була мати відповідний сертифікат про походження. Форма сертифікату визначалась у додатку Е:

96 **W z o r y.**

Wzór E. *(Do §. 37. ustawy łowieckiej i do Art. IV.)*

Świadectwo pochodzenia zwierzyny.

Dla pana . . . . . . (imię i nazwisko) . . . . . . zamieszkałego w . . . .

Następująca zwierzyna a mianowicie:
. . . . (ilość i rodzaj zwierzyny) . . . .

. . . .

(pochodzi z . . . . zagranicy / zwierzyńca zamkniętego w . . . . . . ;
albo:
(została ubita w czasie ochronnym w myśl postanowień §. 35 ustawy łowieckiej na podstawie rozporządzenia c. k. Starostwa (Magistratu) z dnia . . . . l. . . . . ;
albo:
(została zajęta i uznana za przepadłą w myśl §§. 74. i 76. ustawy łowieckiej rozporządzeniem c. k. Starostwa (Magistratu) z dnia . . . . l. . . . .)

. . . . , dnia . . . .

Podpis:
(C. k. Starostwo:
Magistrat:
(L. S.) Naczelnik gminy:
Przełożony obszaru dworskiego:

Додаток Е до Мисливського закону Галичини від 1897 р.: Свідоцтво про походження дичини [3].

[2] Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem. – Lwów, 1906. – S. 413.

[3] Das neue Jagdgesetz für Galizien und Großherzogtum Krakau: giltig vom 26.März 1898. – Złoczów : Nakładem i drukiem księgarni W. Zukerkandla, 1905. – S. 96.

Компетенція видачі цих сертифікатів покладалась виключно на державну повітову владу того повіту, де продаватиметься дичина [4]. Слід відмітити, що мета видачі цих сертифікатів полягала не лише у впорядкуванні якості дичини та сплаті мита, але й у запобіганні браконьєрства, оскільки незаконно добута дичина не могла бути у законний спосіб реалізована [5]. Наступний Мисливський закон, що діяв у Галичині з грудня 1927 р., у статті 53 передбачав також видачу відповідних сертифікатів про походження для битої дичини [6]. Стаття 54 цього ж закону передбачала видачу сертифікатів при імпорті живої дичини. Ці вимоги запобігали поширенню епізоотій, сприяли контролю за акліматизацією дичини [7]. Відомо також, що аналогічний сертифікат про походження дичини був запроваджений ще у 1888 р. при її імпорті до Франції [8]. Свій вплив на експортно-імпортні операції з дичиною мали й міжнародні громадські організації. Зокрема, на третій сесії Міжнародної мисливської ради, що проходила з 19 по 22 квітня 1934 р. у Варшаві, було прийнято звернення до керівників країн, що імпортують та експортують живу дичину, з вимогою створили належні умови для торгівлі, а саме: впорядкувати законодавче забезпечення для зменшення впливу держави на ці процеси, а сама рада взяла на себе функцію координатора між продавцями та покупцями дичини [9].

У період з 1884 по 1908 р. Австро-Угорщина імпортувала дичину на 1 701 082 крони, тоді як експортувала – на 73 090 307 крон, тобто, експорт дичини переважав імпорт. Найбільше дичини імпортували до Австро-Угорщини з Німеччини (54,82 %), Росії (23,14 %) та Італії (16,06 %). Найбільший експорт дичини з Австро-Угорщини відбувався до Німеччини (42,3 %), Швейцарії

---

[4] Posiedzenie 1-36 // Stenograficzne sprawozdania z pierwszej sesyi dziewiątego peryodu Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskie z roku 1908 od 15.wrzesnia do 5 listopada 1908. – Lwów, 1908. – S. 2062.

[5] Ibid.

[6] Kilka słów o Polskim Prawie łowieckim //Łowiec – 1928. – № 15. – S. 238–239.

[7] *Kałuski W.* Prawo Lowieckie. – Warszawa : Wydawnictwo związku pracowników administracji gminnej rz.p., 1928. – S. 1–81.

[8] Z Izby handlowo-premyslowej // Gazeta lwowska. – 1888, 18 maja. – № 114. – S. 5.

[9] Międzynarodowa Rada łowiecka //Łowiec. – 1934. – № 15–16. – S. 125.

(21,55 %) та Франції (20,81 %). Загалом за період з 1884 по 1908 рр. імпорт дичини складав лише 2,3 % від експорту. У цей же час спостерігалось збільшення частки імпорту до експорту дичини від 0,8 % у 1884–1888 рр. до 3,8 % у 1904–1908 рр. (Детальніше у таблиці № 2)

Таблиця № 2

Експорт-імпорт дичини Австро-Угорщиною (1884–1908 рр.) [10]

Роки	Імпорт (в коронах)	Експорт (в кронах)	Співвідношення імпорту до експорту (у %)
1884–1888	72180	8192350	0,8
1889–1893	196565	15650034	1,2
1894–1898	420122	18823250	2,2
1899–1903	448268	15641809	2,8
1904–1908	563946	14782864	3,8
Всього	**1701082**	**73090307**	**2,3**

Зокрема, у 1896 р. вартість імпортованої мисливської продукції з Австро-Угорщини складала 124 646 зол., а експорту – 4 027 420 зол. Точної статистики про те, яку роль в імпорті та експорті дичини відігравала Галичина, немає, але з історичних джерел відомо, що Галичина доставляла до Відня значну кількість кабанів, козуль, оленів, зайців. Відень для Галичини був найбільшим споживачем її мисливської продукції [11].

На кількість експорту дичини та її ціни впливали й погодні умови. Із зниженням температури у Галичині мисливці почали більше добувати зайців, що призвело до зниження ціни на віденському ринку. Слід відмітити, що зайці, добуті у Галичині, вартували 3,2 крони, тоді як угорські зайці – 2,9 крони.

[10] Rożyński F., Schechtel E. Ekonomiczne znaczenie łowiectwa dla naszego kraju. – Warzsawa :Nakładem polskiego towarzystwa łowieckeigo, 1921. -32.s.

[11] *Pawlik S.* Handel zwieryzuną, rybami i rakami w Galicyi//Łowiec. – 1899. – № 1. – S. 2–6.

Зменшення ціни на зайців у Відні призвело до того, що до Парижа було їх експортовано у п’яти вагонах [12].

Крім власне самої дичини, велику частину імпортованої мисливської продукції становило хутро. Імпорт зумовлювала відносно дорога мисливська продукція. Через відносно невелику чисельність звірини вартість її постійно зростала. Якщо в Австрії та Чехії заєць без шкірки коштував 0,3 зол., то у Галичині – утричі дорожче. Хоча зайця можна було купити і за 0,2 зол., однак – лише у торгівця-єврея, який купив цю дичину у браконьєра і перепродував її. (Детальніше про імпорт хутра у таблиці № 3)

Таблиця № 3

Імпорт мисливської продукції до Австро-Угорщини (1894–1896 рр.), зол. [13]

Роки	**Заячі і кролячі шкірки**	**Шкіри козуль**	**Хутро**	**Дичина**
1894	174150	606345	863900	32480
1895	267620	751960	696900	32695
1896	130810	505910	568100	41648

Велике господарське значення мав експорт хутра у Другій Речі Посполитій у 20-х рр. XX ст. Найбільшим імпортером польського хутра була Німеччина. (Детальніше у таблиці № 4)

Таблиця № 4

Експорт хутра з Другої Речі Посполитої у 1926–1929 рр. [14]

Рік	Загальний експорт (тис. злотих)	В тому числі до Німеччини	
		Вартість (тис. злотих)	% від усього експорту
1926	3800	1866	49,1
1927	7397	2405	32,5
1928	6694	3532	52,8

---

[12] Sprawozdanie oryginalne z targu zwierzyny // Łowiec. – 1901. – № 3. – S. 45.
[13] *Pawlik S.* Handel zwieryzuną, rybami i rakami w Galicyi. – S. 2–6.
[14] O aukcje polskie skórek futrzanych. // Łowiec – 1930. – № 2. – S. 37.

1929 (перше півріччя)	8465	4397	51,9

У період з 1889 по 1896 рр. найбільший експорт дичини з Австро-Угорщини спостерігався у 1894 р. Найбільшими споживачами дичини були Франція (5933 ц вартістю 563 635 золотих), Німеччини (3622 ц вартістю 344 090 золотих), Англія (2938 ц вартістю 279 110 золотих), Швейцарія (2495 ц вартістю 237 025 золотих). Найбільше дичини до Австро-Угорщини постачала Німеччина (на 19 868 золотих) та Росія (на 17 004 золотих). (Детальніше у таблиці № 5)

Таблиця № 5

Експорт та імпорт м'яса дичини в Австро-Угорській імперії (1889–1896 рр.) [15]

Роки	Дичина всіх видів			
	Імпорт		Експорт	
	Вага (у центнерах)	Вартість (у золотих)	Вага (у центнерах)	Вартість (у золотих)
1889	467	24350	17932	1075920
1890	358	18195	21801	1635075
1891	405	21953	16491	1401737
1892	428	22730	16771	1641830
1893	405	20750	18878	1887900
1894	464	32480	25116	2511600
1895	442	32695	17635	1763500
1896	552	41648	16560	1573200

За цей період в середньому у грошовому вимірі імпорт дичини склав 1,6 %, а у ваговому – 2,4 %. (Детальніше у таблиці № 6)

Таблиця № 6

Співвідношення вартості експорту та імпорту м'яса дичини в Австро-Угорській імперії (1889–1896 рр.)

[15] Wykaz ubitej zwierzyny w Austryi w r. 1896//Łowiec. – 1898. – № 9. – S. 136–138.

Роки	Співвідношення вартості імпортованої і експортованої дичини (%)	Співвідношення ваги імпортованої та експортованої дичини (%)
1889	2,3	2,6
1890	1,1	1,6
1891	1,6	2,4
1892	1,4	2,5
1893	1,1	2,1
1894	1,3	1,8
1895	1,9	2,5
1896	2,6	3,3
Середній показник	1,6	2,4

У 1905 р. експорт дичини Австро-Угорщини падає і становить 2,6 млн. крон, що у перерахунку на золоті становить 1,3 млн. золотих. Сама Угорщина експортувала дичину на 600 тис. крон, а Цислейтанія – на 2 млн. крон. Найбільше дичини експортовано до Німеччини (на суму 490 тис. крон), Швейцарії (270 тис. крон), Франції (242 тис. крон). Пернатої дичини експортовано з Австро-Угорської імперії на суму 856 тис. крон, у тому числі до Німеччини – на 299 тис. крон, Швейцарії – 296 тис. крон, Італії – 63 тис. крон, Франції – 143 тис. крон, Великобританії – 34 тис. крон. Велику частку в експорті Австро-Угорщини займав експорт живої дичини (на суму 587 тис. крон). Найбільшими споживачами живої дичини були Німеччина (430 тис. крон), Франція (74 тис. крон), Бельгія (21 тис. крон), Росія (18 тис. крон) [16].

Проблеми експорту дичини вирішували навіть на дипломатичному рівні. Зокрема, генеральний консул Австро-Угорщини у Ліверпулі відзначав, що через високу вартість дичини її можна було з великим зиском експортувати до Англії [17]. Цією пропозицією скористалась Угорщина, яка поставила оленів для

[16] Drobiazgi myśliwskie //Łowiec Polski. – 1907. – № 22. – S. 343.
[17] Kronika // Łowiec. – 1898.– № 9. – S. 144.

відсвіжування крові, і які були випущені в мисливські угіддя біля Ліверпуля. В рік Угорщина поставляла до Англії 50 тис. фазанів [18]. Велику кількість дичини імпортувала також Франція. У 1899 р., лише відповідно до офіційної статистики, до Франції імпортували 1 500 000 жайворонків, 31 000 вальдшнепів, 277 000 перепілок, 14 000 оленів і козуль, 138 000 фазанів, 100 000 зайців, 230 000 дроздів, 650 000 куріпок і 500 кабанів. Основними постачальниками дичини до столиці Франції були Англія, Голландія, Італія, Норвегія і Німеччина [19].

Про високий попит на дичину у Франції свідчить той факт, що мешканці Парижа у вересні 1909 р. спожили 1 723 000 кг дичини, жовтні – 298 000 кг, листопаді – 311 000 кг дичини. У середньому парижани за день споживали 22 000 кг дичини. Лише у вересні на ринках Парижа було продано 41 032 перепілки, 11 203 фазани, 47 838 диких кроликів, 14 113 місцевих і 6256 імпортованих зайців, 94 462 місцевих та 21 936 імпортованих куріпок, 303 олені, козуль та ланей, 4 кабани тощо. Усього за три місяці 1909 р. мешканці Парижа спожили 1 239 914 голів дичини на суму 3,5 мільйонів франків [20]. У 1905 р. у Відні середньостатистичний мешканець споживав 87 кг м’яса худоби, 1,3 кг риби, 4,1 кг птахів та 1,46 кг дичини. У 1908 р. у Німеччині в середньому одна людина споживала дичини: у Баден-Бадені – 2,57 кг, Магдебурзі – 1,62 кг, Дрездені – 1,61 кг, Вроцлаві – 1,3 кг, Мюнхені – 1,18 кг. У цьому ж році 100 мешканців Дрездена спожили 27,9 гол. зайців, Магдебурга – 27,9 гол. Баден-Бадена – 24,2 гол., Вроцлава – 22,7 гол., Мюнхені – 12,7 гол., Познані – 11,2 гол., Берліна – 10,7 гол. [21]

Велику чисельність дичини імпортували до Італії: 1927 р. – живої дичини на суму 576 899 лір, 1928 р. – 519 743 лір, у 1929 р. –654 401 лір. За ці кошти закупили 250–300 тис. шт. живої дичини. Зайців до Італії доставляли головним чином з Угорщини, а куріпок – з Чехословаччини і Німеччини [22].

---

[18] Drobiazgi myśliwskie //Łowiec Polski. – 1906. – № 1. – S. 15.

[19] Drobiazgi myśliwskie //Łowiec Polski – 1900. – № 23. – S. 10.

[20] Import zwierzyny do Paryża // Łowiec. – 1910. – № 7. – S. 82.

[21] Cena dziczyzny // Łowiec Polski. – 1911. – № 22. – S. 347.

[22] *Dereziński J.* Możliwości exportu żywej dziczyzny z Polski do Włoch // Łowiec Polski – 1931. – № 8. – S. 146.

Висока ціна на дичину у Німеччині була обумовлена зацікавленістю в імпорті німецьких торгівців, які шукали партнерів по цьому бізнесу у Львові. Зокрема, торгівець з Дрездена подавав оголошення, в якому він пропонував співпрацю у торгівлі великими партіями дичини у своєму місті [23]. Експерти навіть відзначали, що до Німеччини було найлегше імпортувати дичину, бо, відповідно до німецьких законів, при імпорті передбачалось найменше мито [24].

Живу дичину найлегше було експортувати до Італії, бо за неї не потрібно було сплачувати мито, а італійські торгівельні компанії закуповували її безпосередньо на кордоні, після чого вона швидкими поїздами протягом 24 годин доставлялась у найвіддаленіше місце країни. При такому транспортуванні взагалі не спостерігався падіж тварин, а вартість перевезення 100 кг вантажу по державі коливалась від 50 до 70 лір [25].

Для полегшення імпорту дичини існувала й низка спеціалізованих організацій. Однією з таких великих організацій, що займалась експортом дичини у Львові у міжвоєнний період, була фірма "Drobex", офіс якої знаходився у Львові на вул. Святої Магдалини. Фірма стежила за якістю дичини, оскільки іноземні споживачі виставляли високі вимоги: дичина мала бути професійно оброблена. Так як дикі пернаті швидко псувались, то після добування їх не можна було складати у купи, а слід було переносити на жердині головою до низу, щоб кров не стікала на пір'я. При пересилці пернатих їх потрібно було складати у ящики та пересипати сухою соломою. Копитних (козуль, оленів, кабанів) після добування необхідно було терміново випотрошити, потім тушу слід було негайно вивісити і охолодити. Підранки, які були знайдені наступного дня, для імпорту не підходили. Дичину до складів "Дробексу" необхідно було транспортувати у підвішеному стані. До кожної туші мала бути прив'язана дерев'яна табличка з даними про місце добування, вагу, вартість та за підписом власника господарства. До поставок зайців ставились такі вимоги: тварин слід

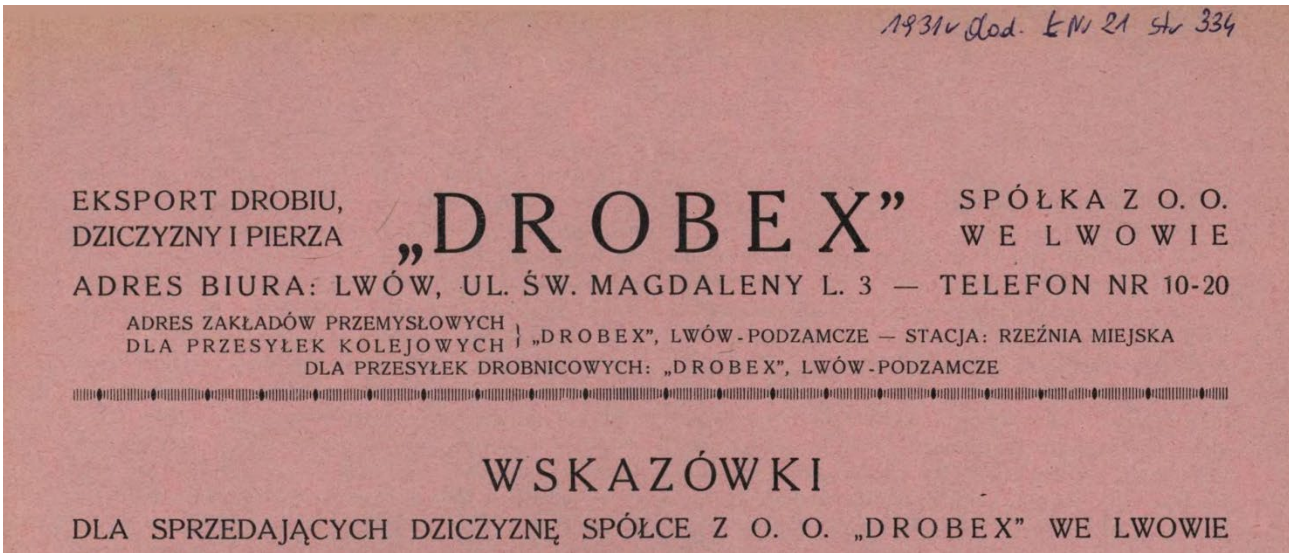
---

[23] Ogłoszenie // Gazeta lwowska. – 1903, 21 listopada. – № 267. – S. 12.

[24] *Kochanowski C.* Sprzedaż dziczyzny w mieście Lwowie // Łowiec – 1903. – № 22 – S. 255–258.

[25] *Dereziński J.* Możliwości exportu żywej dziczyzny z Polski do Włoch. – S. 146.

було посортувати у ящики по 10 голів, при чому виокремити дві категорії – більше 4 кг та менше 4 кг. Особини вагою менше 3 кг імпорту не підлягали. Вартість пернатих та зайців рахувалась від голови, а копитних – від 1 кг.

Оголошення фірми "Drobex" про організацію експорту дичини [26].

Про розмах тогочасних експортно-імпортних операцій свідчить діяльність фірми Кароля Гаґенбека з м. Гамбург. Діяльність фірми поширювалась на цілий світ. Лише у 1892 р. через його фірму пройшло 200 слонів, 150 пантер, 70 левів, 80 страусів, 300 жираф, 1300 плазунів і 40 000 різного роду екзотичних птахів [27]. Інша велика організація, що спеціалізувалась на експорті дичини – "Церес", знаходилась у Варшаві на вул. Маршалковській, 9 [28]. Попит породжував пропозицію і на найекзотичнішу мисливську продукцію. Так, у більшості країн лисиця вважалась хижаком. і її нещадно винищували, але у деяких країнах Європи її популяція була бажаною. Зокрема, через національні мисливські традиції у англійців – "полювання на лисиць", вони у своїх угіддях винищили

[26] Ogłoszenia // Łowiec. – 1931. – № 20.
[27] Kronika // Łowiec. – 1893. – № 9. – S. 143.
[28] Kronika // Łowiec. – 1881. – № 6. – S. 96.

майже все їхнє поголів'я. Для збільшення популяції лисиць англійці навіть змушені були закуповувати поголів'я цього хижака у Німеччині. Мисливська періодика кепкувала, що через свої повадки німецькі лисиці не підходили для полювання в Англії: виявилось, що англійська лисиця біжить прямо, тоді як імпортовані німецькі лисиці бігають колами, і англійські собаки не можуть їх наздогнати [29]. Однією із статей імпорту у Галичину були й мисливські види собак. Цю функцію взяв на себе "Галицький клуб розведення і дресирування мисливських собак" [30].

Не залишався поза увагою торгівців дичиною й такий екзотичний у наш час вид жіночої прикраси, як пір'я пернатих. Фахівці відзначали, що через попит на цей вид товару щороку зменшувалась популяція мандрівних голубів [31]. Про оборот цього виду товару свідчать статистичні дані експорту зі Сполучених Штатів Америки, які лише у 1911 р. експортували до Англії 9464 крил і пір'я орлів, 20 698 гол. райських птахів, 41 000 гол. колібрі, 129 168 гол. білих чапель, 313 598 гол. сивих чапель. Слід відмітити, що великим попитом користувалось пір'я екзотичних пернатих й у галицьких модниць. Але мода на пір'я птахів призвела до зменшення їх чисельності. Тому для врегулювання цього питання 3 вересня 1913 р. сенат США прийняв закон, яким забороняв імпорт пір'я птахів за винятком страусів [32]. Налагодження ефективного транспортного сполучення та пожвавлення торгівлі призвели до зменшення популяції перепілок по всьому світі. Через це Генеральний секретаріат Міжнародної мисливської ради домігся заборони імпорту перепілки до таких країн, як Італія, Франція, Англія. Основним постачальником перепілок у ці країни Європи була Північна Африка. Було пролобійоване рішення про відміну весняного полювання на перепілку на всій території Північної Африки [33].

---

[29] "Made in Germany" // Łowiec. – 1897. – № 11. – S. 194.

[30] Statut galicyjskiego Klubu dla hodowli i tresury psów myśliwskich // Łowiec. – 1905. – № 12. – S. 141.

[31] *Lubicz Niezabitowski E.* Łowiectwo a ochrona przyrody // Łowiec Polski. – 1928. – № 48. – S. 834–835.

[32] Na ratunek ptakom! // Łowiec. – 1914. – № 14. – S. 172–173.

[33] Ochrona przepiórki // Łowiec. – 1938. – № 11–12. – S. 108.

Велике зацікавлення полюванням на пернату дичину спричинилось до майже цілковитого знищення багатьох популяцій пернатих [34], тому Франція після сезону полювання імпортувала живих мисливських тварин на 20 млн. франків [35]. В основному Франція імпортувала дичину з Італії, Іспанії, Штирії, Греції. Слід відмітити, що, з метою недопущення браконьєрства, після закінчення сезону полювання французьке законодавство забороняло імпорт битої дичини [36]. Але проблема браконьєрства, пов’язана з торгівлею дичиною, існувала у експортерів. Зокрема, через великий попит на яйця диких пернатих у Англії, яка їх закуповувала офіційно щороку біля 90 тис. штук, в Австро-Угорщині різко поширилось браконьєрство у вигляді крадіжок яєць з гнізд пернатих [37]

У Другій Речі Посполитій експерти відзначали несприятливі умови для проведення експортних операцій з дичиною через високу вартість залізничних перевезень у порівнянні з іншими країнами Європи. Так, за перевезення дичини необхідно було сплачувати на 25 % більше, ніж за інший товари, а у літні місяці ще й замовляти вагони-холодильники, що збільшувало вартість перевезення на 20 %. (Детальніше у таблиці № 7)

Таблиця № 7

Вартість залізничних перевезень дичини у Другій Речі Посполитій (1933 р.) [38]

Вартість перевезення 100 кг дичини у внутрішньому обороті (у грошах)

На відстань (км)	В малих пересилка вагою				Великими партіями вагою		
	до 100 кг	до 500 кг	до 1000 кг	до 200 кг	до 5000 кг	10000 кг	15000 кг
100	328	321	304	298	259	231	215
200	638	604	570	538	459	385	355

[34] Wywóz zwierzyny z Austro-Węgier do Anglii // Łowiec. – 1900. – № 14. – S. 215.

[35] Nasza petycya do Wyaziału krajowego // Łowiec. – 1903. – № 13. – S. 152.

[36] Lowiectwo we Francyi // Łowiec. – 1881. – № 12. – S. 188.

[37] Kradzione jaja // Łowiec – 1913. – № 9. – S. 194.

[38] Koszty przewozu kolejowego zwierzyny bitej //Łowiec Polski. – 1933. – № 18. – S. 18.

300	938	887	836	788	626	521	480
400	1228	1160	1092	1024	773	641	589
500	1421	1340	1260	1180	899	744	682
600	1581	1490	1400	1310	1104	829	760
700	1709	1610	1512	1414	1088	897	822

Вартість перевезення 100 кг дичини при вивезенні за кордон (у грошах)

На відстань (км)	Через сухопутний кордон за вагу			Через порти Ґдиня і Ґданськ		
	5000 кг	10000 кг	15000 кг	5000 кг	10000 кг	15000 кг
100	230	197	184	230	197	184
200	388	326	301	369	310	286
300	529	441	406	503	419	386
400	652	541	407	619	519	472
500	757	627	575	729	596	546
600	845	699	640	803	664	608
700	915	756	692	869	718	657

Оголошення про реалізації 1000 виловлених фазанів, м. Відень [39]

[39] Ogłoszenia // Łowiec. – 1900. – № 17. – S. 266.

Оголошення. Торговий дім з експорту дичини "Юліуш Вернер" закуповує за найвищими цінами будь-яку кількість дичини [40]

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Експорт дичини значно перевищував імпорт. Основними чинниками, які спонукали до експорту дичини, був великий попит на неї і відповідно висока ціна у країнах Європи. Найбільше дичини експортували до Франції, Німеччини, Англії, Швейцарії, а імпортували з Німеччини, Росії, Італії. Одним із чинників, що негативно впливав на експорт дичини, була висока ціна залізничних перевезень.

Особливо на зарубіжних ринках цінувалась перната дичина. Державне регулювання експорту та імпорту дичини було зосереджене на контролі за якістю дичини та оплатою мита.

Подальші дослідження історичного досвіду торгівлі дичиною у країнах Європи кінця XIX – початку XX століття з метою виявлення позитивних аспектів матимуть вагоме значення для його застосування в умовах сучасної України.

Проців О.Р. Господарське значення експорту та імпорту мисливської продукції Австро-Угорської імперії кінця XIX – початку XX ст. // Історія

[40] Ogłoszenia // Łowiec. – 1911. – № 1. – S. 12.

торгівлі, податків та мита : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ, 2015. – № 1(11). – С. 155-167.